

ΠΩΣ ΘΑ ΔΙΔΑΞΟΥΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΕ ΝΕΟΥΣ ΜΕ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΙΣΤΗ
(Περίληψη Όμιλίας)

Κωνσταντίνος Χολέβας- Πολιτικός Έπιστήμων

Ο Εύριπίδης δίδασκε ότι είναι ευτυχής όποιος γνωρίζει Ιστορία: «Όλβιος όστις Ιστορίας έσχεν μάθησιν». Καί ό ιστορικός τής Αλώσεως τής Κωνσταντινουπόλεως από τούς Σταυροφόρους Νικήτας Χωνιάτης αποκαλεί κατά τόν 13^ο αιώνα μ. Χ. τήν Ιστορία ως τό «κάλλιστον εύρημα τών Έλλήνων». Ό Μέγας Βασίλειος στό περίφημο κείμενό του «Πρός τούς νέους όπως άν έξ Έλληνικών ώφελοΐντο λόγων» αποδεικνύει τήν καλή γνώση τής Ιστορίας καί χρησιμοποιεί παραδείγματα έγκράτειας από τή ζωή του Περικλέους, του Μεγάλου Αλεξάνδρου καί άλλων προσωπικοτήτων. Ό δέ Ρήγας Βελεστινής στά κείμενά του, λίγες δεκαετίες πριν από τό 1821, προτείνει οί νέοι Έλληνες νά μαθαίνουν στό σχολείο μεταξύ άλλων καί τά κείμενα τών αρχαίων Ιστορικών συγγραφέων.

Φυσικά ή Ιστορία καί για τούς νέους καί για τούς μεγαλυτέρους έχει αξία όταν τήν χρησιμοποιούμε ως εργαλείο προσωπικής, κοινωνικής, εθνικής καί οικουμενικής βελτιώσεως καί για τήν αποφυγή λαθών του παρελθόντος. Αν ή μελέτη της γίνεται μόνο για νά εξιδανικεύουμε τό παρελθόν ή καταντᾶ μία άπλή απομνημόνευση, τότε μιλούμε για μουσειακή χρήση τής Ιστορίας καί δέν ώφελούμαστε. Οί νέοι μας αναζητούν πρότυπα, ζωντανία, όραμα, έλπίδα καί εμπνέονται από τήν αυτοθυσία, από τόν ήρωισμό τών πολεμικών, αλλά καί τών ειρηνικών περιόδων. Διότι Ιστορία είναι ή αφήγηση καί τών ειρηνικών, πολιτιστικών καί κοινωνικών έπιτευγμάτων. Η ζωή καί ή προσφορά λ.χ. τών Έθνικών Ευεργετών είναι πρότυπο για τούς νέους.

Πρέπει νά βοηθήσουμε τούς νέους καί τίς νέες νά προσεγγίσουν τήν Ιστορία μέ τρόπο ευχάριστο, επαγωγικό, συμμετοχικό καί δημιουργικό. Νά μήν περιμένουμε τά πάντα από τή σχολική διδασκαλία, διότι όταν κάτι είναι ύποχρεωτικό καί εξεταζόμενο δέν είναι πάντα ευχάριστο. Ξέρω ότι οί περισσότεροι εκπαιδευτικοί προσπαθούν νά διδάξουν έποικοδομητικά τήν Ιστορία, αλλά δέν τούς βοηθούν ούτε τά σχολικά έγχειρίδια, ούτε τά έλλιπη έποπτικά μέσα, ούτε τό άγχος τών μαθητών, ούτε ή περιορρέουσα άτμόσφαιρα του καταναλωτισμού καί του ευδαιμονισμού.

Όμως αξίζει νά κάνουμε μεγαλύτερη προσπάθεια γιά νά δώσουμε στά παιδιά μας ἐθνική ταυτότητα, ἱστορική συνείδηση καί πρότυπα ζωῆς, γι' αὐτό στή διδασκαλία τῆς Ἱστορίας ὀφείλουμε νά συμμετάσχουμε ὅλοι μας. Ἐκπαιδευτικοί, γονεῖς, κληρικοί, κατηχητές, δημοσιογράφοι. Μακάρι νά βοηθήσει ἡ Πολιτεία βελτιώνοντας ὀρισμένα σχολικά βιβλία πού ἐπιηρεάζονται ἀπό ξεπερασμένες ἰδεολογίες. Ἀλλά ἄς τό συνειδητοποιήσουμε ὅτι στήν ἐποχή πού ζοῦμε ὅλοι πρέπει νά ἐπιστρατευθοῦμε γιά τήν ἀγωγή τῶν νέων. Γιά νά ἔχουμε μία νέα γενιά μέ Ἑλληνορθόδοξη παιδεία, ἀφανάτιστο πατριωτισμό, δημιουργική κατανόηση τοῦ παρελθόντος καί γιά νά μὴν ἀφήσουμε τά παιδιά μας στήν προπαγάνδα τῶν τουρκικῶν τηλεοπτικῶν σειρῶν, τῶν παραθρησκειῶν καί τῶν ναρκωτικῶν τοῦ σώματος καί τῆς ψυχῆς.

Καταθέτω, λοιπόν, τίς ἀκόλουθες σκέψεις καί προτάσεις:

A) Νά ἐξηγοῦμε στούς νέους ὅτι πολλές φορές ἡ Ἱστορία πέφτει θῦμα διαστρεβλώσεων καί ἰδεολογικῶν ἐρμηνειῶν. Παλαιότερα εἶχαμε τήν προσπάθεια τῶν μαρξιστῶν νά τά ἐρμηνεύσουν ὅλα μέ ὑλιστικά, ταξικά καί οἰκονομικά κριτήρια. Τώρα ἔχουμε τήν ἀπόπειρα ὀρισμένων δῆθεν ἱστορικῶν νά ἐξωραΐσουν τήν Τουρκοκρατία, νά καταργήσουν μάρτυρες καί ἥρωες μέ ἐπιδίωξη νά ... ἐξομαλυνθοῦν οἱ ἑλληνοτουρκικές σχέσεις. Ἄς ποῦμε ξεκάθαρα στά παιδιά μας ὅτι οἱ πολιτικές σκοπιμότητες πρέπει νά μένουν μακριά ἀπό τήν Ἱστορία, γι' αὐτό νά ἐνθαρρύνουμε τούς νέους νά ἀναζητοῦν τίς πηγές. Ἱστορία ἀληθινή εἶναι ἡ μελέτη τῶν πηγῶν κάθε ἐποχῆς. Απομνημονεύματα, ἀρχεῖα, ἔγγραφα ἑλληνικά καί ξένα, κείμενα περιηγητῶν, διπλωματικά ἔγγραφα, ἀλληλογραφία προσωπικοτήτων, ἐφημερίδες ὅταν ὑπάρχουν κ.λπ. Αὐτά εἶναι πηγές καί ὄχι ἡ πολιτικοποιημένη ἄποψη ὀρισμένων συγχρόνων ἐρευνητῶν.

B) Νά συνοδεύουμε τά παιδιά σέ Μουσεῖα, ἀρχαιολογικούς χώρους, τόπους μαχῶν, ἱστορικούς Ναούς καί Μονές. Νά ζητοῦμε ἀπό τό σχολεῖο οἱ ἐκδρομές νά ἔχουν καί ἐθνογνωστικό περιεχόμενο, ὄχι ἀπλῶς ψυχαγωγικό.

Γ) Νά δωρίζουμε στά παιδιά βιβλία ἱστορικοῦ περιεχομένου ὅπως τῆς Πηνελόπης Δέλτα, τῆς Γαλάτειας Σουρέλη, τοῦ Τάκη Λάππα καί ἄλλων συγγραφέων. Ὑπάρχουν πολλά βιβλία γραμμένα μέ τρόπο λογοτεχνικό καί ὕφος γλαφυρό πού θά ἐλκύσουν τό ἐνδιαφέρον τους. Γιά τίς μικρότερες ἡλικίες συνιστῶ τά Κλασσικά Εἰκονογραφημένα, μέ τά ὁποῖα

μεγαλώσαμε και ό γιός μου και έγώ. Νά καθόμαστε αρκετή ώρα μαζί τους και νά τά διαβάζουμε μαζί.

Δ) Έπειδή ζοῦμε στήν εποχή τῶν ηλεκτρονικῶν μέσων νά ἐντοπίσουμε ιστοσελίδες μέ ιστορικά θέματα στό Διαδίκτυο και νά ἐνημερώσουμε σχετικά τούς νέους μας. Νά τούς ζητήσουμε φιλικά νά ακούσουμε μαζί μία ιστορική ἐκπομπή σέ ἕναν ἀπό τούς ἐκκλησιαστικούς ραδιοσταθμούς ἢ νά δοῦμε κάτι σχετικό μέ τήν Ἱστορία στήν τηλεόραση και στόν κινηματογράφο.

Ε) Νά τούς παρουσιάζουμε πρότυπα ιστορικῶν μορφῶν πού ἦσαν σέ παιδική ἢ ἐφηβική ἡλικία. Οἱ νέοι κολακεύονται και συγκινοῦνται ὅταν ἀνακαλύπτουν ὅτι και ἡ δική τους ἡλικία εἶχε συμμετοχή στοῦς ἀγῶνες τοῦ Ἑθνους. Ὁ Ὅρκος τῶν Ἀθηναίων Ἐφήβων, οἱ ἔφηβοι βαρκάρηδες στό πολιορκημένο Μεσολόγγι, τά νεαρά παιδιά τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα (ὅπως ὁ Ἀποστόλης και ὁ Γιοβάν στά «Μυστικά τοῦ Βάλτου»), ὁ Εὐαγόρας Παλληκαρίδης και ἡ μάχη τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου ἀπό τόν Κυπριακό Ἀγῶνα (1955-59), αὐτά και πολλά ἄλλα παραδείγματα θά κάνουν τή νέα γενιά νά ἐνδιαφερθεῖ περισσότερο.

Στ) Στά κορίτσια νά τονίζουμε τόν ρόλο τῶν γυναικῶν εἴτε πολεμικό (Σουλιώτισσες, Μπουμπουλίνα), εἴτε εἰρηνικό (δασκάλες στόν Μακεδονικό Ἀγῶνα, νοσοκόμες στοῦς πολέμους τοῦ 20οῦ αἰῶνος) Πρωτίστως νά τούς θυμίζουμε ὅτι στά χέρια τους θά ἀναθρέψουν τή νέα γενιά Ἑλλήνων και ὅτι ἀξίζει νά ἔχουν ὡς πρότυπο τήν Σπαρτιάτισσα μάνα, ἀλλά και τή μάνα τοῦ Γρηγόρη Αὐξεντίου. Γιά τά κορίτσια μας προτείνω προφρόνως τό θαυμάσιο βιβλίο τῆς Ἄνας Μπαλή «Κάποιες δασκάλες κάποτε» μέ ἀναφορές στόν Μακεδονικό και στόν Κυπριακό Ἀγῶνα.

Ζ) Μιλῶντας τους γιά τά ὅσα ὑπέστημεν, δηλαδή σφαγές, γενοκτονίες, ἐξισλαμισμούς, κατακτήσεις και ἄλλα δεινά θά πρέπει νά ἐξηγοῦμε: Αὐτά ἔγιναν και τά θυμόμαστε γιά νά μήν ἐπαναληφθοῦν. Ὅμως ἐμεῖς ὡς Ἑλληνες Ὀρθόδοξοι και ὡς δημοκρατικοί πολίτες δέν τρέφουμε αἰσθήματα μισαλλοδοξίας ἢ ἐκδικητικότητας ἐναντίον ἄλλων λαῶν. Θέλουμε εἰρηνική συνυπαρξη ἀρκεῖ νά τήν θέλουν εἰλικρινῶς και οἱ γείτονές μας. Οὔτε ὁ ρατσισμός οὔτε ἡ ἠττοπάθεια ταιριάζουν στήν ἐλληνορθόδοξη ἀγωγή.

Η) Κάνω έκκληση στους Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτες και σε όλους τους κληρικούς μας να προβάλουν περισσότερο τον έθνικό και ιστορικό ρόλο της Εκκλησίας μας. Είναι ανάγκη στα Κατηχητικά και σε κάθε άλλη πνευματική δραστηριότητα παραλλήλως προς τη Χριστιανική αγωγή να δίδεται και ιστορική αγωγή. Αφού η Ιστορία παραποιείται από τους δήθεν προοδευτικούς ως δραστηριοποιηθεί περισσότερο η Ορθόδοξη Εκκλησία και στον τομέα αυτό. Να ξαναζωντανέψει με σύγχρονη μορφή το Κρυφό Σχολείο.

Θ) Άς προσπαθήσουμε μέσα από τις σελίδες της Ιστορίας να αντλήσουμε μηνύματα ελπίδας και αισιοδοξίας στη σημερινή δύσκολη περίοδο της κρίσης. Να διδάσκουμε στα παιδιά τα ελαττώματα του Έθνους, όπως η Διχόνοια, αλλά να υπογραμμίζουμε και τα προτερήματα, τις δυνατότητες έξοδου από κάθε κρίση, την ικανότητα επιβιώσεως που επέδειξε ο Έλληνισμός της Ελλάδος, της Κύπρου, της Β. Ηπείρου, της Μικρασίας και του Πόντου και τα Απόδημα αδέρφια μας. Ειδικά σήμερα καλό είναι να θυμίζουμε στους νέους και στις νέες ότι πρό τριών ετών έορτάσαμε την 100ή επέτειο των νικηφόρων Βαλκανικών Πολέμων (1912-13), η οποία μας φέρνει στον νου έναν θρίαμβο, τον οποίο επέτυχε μία Ελλάδα μικρή και μέ πενιχρά μέσα. Μία χώρα που είχε πτωχέψει τό 1893 επί Χ. Τρικούπη και είχε ήττηθεί στρατιωτικά τό 1897 από τους Τούρκους. Μία Έλλαδίτσα υπό Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο, αλλά μέ πίστη στον Θεό, στη διαχρονική συνέχεια του Έλληνισμού, μέ πρότυπα ήρώων όπως ο Παῦλος Μελάς. Μία Ελλάδα που είχε γαλουχηθεί μέ τό όραμα της Μεγάλης Ίδεας.

Μία τέτοια Ίδέα χρειάζεται και σήμερα στους νέους μας. Όχι μέ έδαφικό περιεχόμενο, αλλά μέ πνευματικό. Ζητείται μία νέα ειρηνική Μεγάλη Ίδέα. Καί αν δέν τήν έχουμε έτοιμη να τους τήν δώσουμε ως τήν βροῦν μόνοι τους οί νέοι Έλληνες και οί νέες Έλληνίδες. Διδάσκοντάς τους τήν Ιστορία μας θά τους βοηθήσουμε να όραματισθοῦν εκείνοι τή νέα Μεγάλη Ίδέα και να ξαναβρεί ή πατρίδα μας «τά φτερά τά πρωτεινά της, τά μεγάλα».

Κ.Χ. 2015

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΒΙΒΛΙΑ (Ενδεικτικά)

Πηγελόπης Δέλτα: 1) Τα Μυστικά του Βάλτου, 2) Στόν καιρό του Βουλγαροκτόνου, 3) Για τήν Πατρίδα

Τάκη Λάππα: Μικροί Ήρωες στό '21 (έκδόσεις ΑΤΛΑΝΤΙΣ-Στοά του Βιβλίου)

Γαλάτειας Σουρέλη: Ο καπετάν Κώττας

Κώστα Σαρδελή : Ο Άγιος τῶν Σκλάβων -Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός (ἐκδόσεις ΕΣΤΙΑΣ)

Ζήσιμου Βιβίλη: Τό τσοπανόπουλο ἀπό τή Δημητσάνα- Γρηγόριος ὁ Ε' (ἐκδόσεις ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ)

Άννας Μπαλή: Κάποιες δασκάλες κάποτε (ἐκδόσεις ΠΕΛΑΣΓΟΣ)

Γιώργου Κεκαυμένου: Τό Κρυφό Σχολειό- Τό Χρονικό μιᾶς ἱστορίας (Ἐναλλακτικές ἐκδόσεις)